

predvidja vrijeme: gatati će možda baba, da ne bude sutra mraza — a osvanut će snieg“.⁷

Induktivna metoda ostati će svojinom prirodnih znanosti; poviest ipak mora se je za sad odreći. Prirodoslovje izpituje fizični sviet, poviest pako sviet moralni. U koliko li se poviest bavi takodjer svietom fizičnim, u toliko nije ona poviestju u užem već u širem smislu to jest poviest s pomoćnima si znanostmi. Medj ovimi posebno mjesto zauzima antropologija.

Antropologija sasvim odgovara onome, što Buckle i prištaše od poviesti traže⁸. Dok je naime čovječanstvo u pogledu kulturnom jošte embrionom bilo, sigurno je imalo malen broj voljnih motiva, te mu je djelovanje moralo biti veoma jednolično. Tu bi se dakle induktivna metoda bila rabiti mogla. Ali što više je čovječanstvo napredovalo prosvjetom, to više se množali motivi — a voljno djelovanje postajalo je sve to raznoličnijim. Uslied toga onemogućila se uporaba induktivne metode.

A da li za uvijek? Ne. Množali se motivi i većao se po tom izbor koliko mu drago, čovječanstvo mora ipak jednom uvidjeti, da nije isto, koji li od silesije motivâ da volja odabere, nego da baš samo stanovite motive ona odabrati ima. Ti motivi su etične ideje — kao zakoni moralnoga svieta. Kad bude čovječanstvo djelovalo po ovih motivih, onda će se i opet induktivna metoda rabiti moći. Za tu dobu rodio se Buckle prerano, za onu prvu prekasno.

Etične ideje dakle zakoni su moralnoga svieta — drugih zakona on nepoznaje. Ovi zakoni jednako su kruti, kao i oni u svietu fizičnom. Razlika postoji samo u tom, da zakoni fizični onoga, koji im se protivi, slamaaju fizično; dočim zakoni moralni satiru opornika moralno. Fizični slom izilazi vazda na vidjelo, slom moralni često se krije. Ali ako se stoga, što se